

مجازات نشر اکاذیب در انتظار کاسبان کرونایی

برهم‌زنندگان امنیت روانی مردم از طریق شایعه‌سازی و نشر اکاذیب در فضای مجازی جریشان از محکمران ماسک و مواد ضدعفونی‌کننده بیشتر نباشد کمتر نیست

تغذیه سلامت و امنیت روانی را عوامل تقویت‌کننده سیستم ایمنی بدن می‌دانند و تأکید می‌کنند: «بر هم خوردن آرامش روان می‌تواند سیستم ایمنی بدن را تضعیف و ما را برای پذیرش بیماری‌ها مستعد کند.» بر این اساس بهتر متوجه می‌شویم برهم‌زنندگان امنیت روانی مردم از طریق شایعه‌سازی و نشر اکاذیب در فضای مجازی جریشان از محکمران ماسک و مواد ضدعفونی‌کننده بیشتر نیست. اما ببینیم قانون درباره این افراد چه می‌گوید؟

خرم‌بین

مهمان ناخوانده‌ای همه چیز را تحت تأثیر خود قرار داده

و موجب شده تا کشور در شرایط اضطراری قرار بگیرد. در چنین شرایطی اما برخی افراد از این ویروس و مهمان ناخوانده و شرایط پیش آمده سوءاستفاده می‌کنند و کاسبان کرونا شده‌اند. این سوءاستفاده‌ها را می‌توان در شکل‌های مختلف آن در سطح جامعه دید. از احتکار ماسک و اقلام بهداشتی گرفته تا شایعه‌سازی و دام‌زدن بر ترس و وا‌همه مردم از ویروس ناشناخته‌ای که ممکن است به سراغ هر کسی بیاید، اما در این میان زمینه‌سازی برای کاسبی از کرونا بریستر شایعاتی شکل می‌گیرد که به اشکال مختلف در فضای مجازی کاشته و تکثیر می‌شوند و سپس از فضای حقیقی سر درمی‌آورند و ترس و نگرانی را در دل مردم می‌کارند. همین هم موجب می‌شود تا تقاضای افراد وحشت‌زده برای اقلامی همچون ماسک یا مواد ضدعفونی‌کننده بالاتر برود و زمینه برای گرانش فروشی و احتکار یا کالاها فراهم می‌شود. بر این اساس **جرم شایعه‌سازان** و دروغ‌پردازان کرونا در فضای مجازی از جرم محکمران و گرانش‌فروشان بیشتر نباشد کمتر نیست. به همین خاطر هم شایعه‌سازان کرونایی زیر ذره‌بین پلیس فتا قرار دارند و قوه قضائیه برخورد با این شایعه‌سازان را در دستور کار قرار داده است و در این زمینه افرادی نیز دستگیر شده‌اند؛ کاسبان کرونایی که بر بیستر شایعه ویروس وحشت را به روح مردم می‌اندازند و با گرفتن آرامش روانی مردم زمینه‌ساز فعالیت کاسبان اقتصادی و سیاسی این بیماری می‌شوند.

کرونا ویروسی است که حتی اگر به سرعت ما بیاید اگر سیستم ایمنی بدنمان مقاوم و سلامت باشد چندان ماندگار نخواهد بود و کاری از دست جرم نمی‌آید و ناگزیر است بعد از چند روزی بسطاش را جمع کند، برود، اما چه چیزی موجب سلامت و قدرت سیستم ایمنی بدن می‌شود؟ پاسخ این سؤال را باید از پزشکان پرسید؛ پزشکان و روان‌پزشکانی که سبک زندگی و

تغذیه سلامت و امنیت روانی را عوامل تقویت‌کننده سیستم ایمنی بدن می‌دانند و تأکید می‌کنند: «بر هم خوردن آرامش روان می‌تواند سیستم ایمنی بدن را تضعیف و ما را برای پذیرش بیماری‌ها مستعد کند.» بر این اساس بهتر متوجه می‌شویم برهم‌زنندگان امنیت روانی مردم از طریق شایعه‌سازی و نشر اکاذیب در فضای مجازی جریشان از محکمران ماسک و مواد ضدعفونی‌کننده بیشتر نیست. اما ببینیم قانون درباره این افراد چه می‌گوید؟

خرم‌بین

نشر اکاذیب در قانون

طبق قانون، هر کس به قصد ضرر زدن به دیگران یا تشویش آذهان عمومی اقدام به بیان اکاذیب کند، مجرم محسوب می‌شود. جرم نشر اکاذیب از جرائم مطلق است و تحقق آن موقوف به وقوع نتیجه ضرر یا تشویش نیست. در اظهار جرم نشر اکاذیب اعمال معینی به شخص یا اشخاص نسبت داده نمی‌شود بلکه اخبار یا مطالب بی‌اساس به طور کلی اظهار می‌شود. عناوین نشر اکاذیب یا شایعه اکاذیب بر گرفته از متن ماده ۶۹۸بخش تعزیرات قانون مجازات اسلامی و شامل هر دو مصداق اعمال مجرمانه جرم یعنی اظهار جرم نشر اکاذیب و جرم انتساب اعمال خلاف حقیقت به دیگران است. به موجب ماده ۶۹۸بخش تعزیرات قانون مجازات اسلامی، «هر کس به قصد اضرار به غیر یا تشویش آذهان عمومی یا مقامات رسمی به وسیله نامه یا شکواییه یا مراسلات یا

شود و بسته به تشخیص دادگاه احتکارکنندگان اقلام ضروری و حیاتی مورد نیاز مردم می‌توانند مجازات‌هایی از ۵ تا ۲۰ سال زندان و حتی اعدام در پی داشته‌باشد. بنا به تأکید وی تاکنون ۳۷ میلیون ماسک و دستکش کشف و ضبط شده که برای توزیع در اختیار وزارت بهداشت قرار می‌گیرد. سخنگوی قوه قضائیه درباره اختلال‌گران حوزه دارویی تأکید کرد: «مجازات بسیار سختی در انتظار این اخلال‌گران است.»

با وجود این کاسبان کرونا تنها به اخلال گرانی که از طریق احتکار و گرانش فروشی مدیریت این بیماری مسری را سخت کرده‌اند محدود نمی‌شود بلکه گروه‌های دیگری هم هستند که از کرونا کاسبی سیاسی یا اقتصادی می‌کنند؛ شایعه‌سازان و دروغ‌پردازانی که امنیت روانی جامعه را هدف گرفته‌اند.

پیگیری اهداف سیاسی و اقتصادی

با شناسایی نخستین موارد از بیماران کرونایی در شهر قم ساختار بهداشت و درمان جامعه برای مهار و شکست این ویروس دست به کار شدند و هر روز آمار مبتلایان به این بیماری و حتی آمار فوت‌شدگان بی‌هیچ دستکاری و سانسوری از سوی وزارت بهداشت در اختیار مردم گذاشته می‌شود. با وجود این حجم عظیمی از شایعات درباره ویروس و مبتلایان و کشته‌های آن منتشر می‌شود تا مردم را به وحشت بیندازند و وانمود کنند اطلاعات درستی درباره کرونا به مردم داده نمی‌شود. این در حالی است که سازمان جهانی بهداشت هم گزارش‌های ایران درباره ویروس کرونا را تأیید می‌کند و بر آن صحه می‌گذارد اما اهداف پشت پرده سیاسی و اقتصادی موجب شده تا این بار کرونا محور جنگ روانی دنیای غرب با کشورمان قرار بگیرد. جنگی روانی که همچون همیشه شبکه‌های معاندی همچون بی‌بی‌سی، من و تو و ایران اینترنشنال مدیریت اجرایی آن را بر عهده دارند و البته گاهی برخی رسانه‌های داخلی هم در این زمینه آب در آسیاب دشمن می‌ریزند. این پروژه تا جایی پیش رفت که معاون رئیس جمهور و وزیر امور خارجه امریکا به شکل علنی وارد ماجرا شدند و کوشیدند تا ایران را محور انتشار ویروس کرونا به سایر کشورهای جهان نشان دهند، اما در مقابله با این جریان‌سازی‌ها پلیس فتای کشور با دستور مرجع قضایی کار گروه ویژه‌ای برای مقابله با شایعه‌سازان مجازی تشکیل دادند و در این زمینه ۲۴ نفر نیز دستگیر شدند و ۱۱۸ نفر نیز برای ارشاد و تذکر به پلیس احضار شدند.

مجازات نشردهندگان اکاذیب

حسین نوروزی، سخنگوی کمیسیون قضایی مجلس هم به شایعه‌سازان کرونایی هشدار می‌دهد و تأکید می‌کند: «این اقدام بر اساس قانون مجازات اسلامی نشر اکاذیب محسوب شده و مجازات افرادی که مرتکب این جرم شوند، یک تا سه سال حبس و شلاق است.»

جواد جاویدنیا، سرپرست معاونت امور فضای مجازی دادستانی کل کشور هم به شایعه‌بران‌کرنایی در فضای مجازی اتمام حجت کرده و می‌گوید: «دادستانی کل کشور تمام موارد و اخبار مرتبط با این موضوع را رصد می‌کند و اگر موردی گزارش شود پیگیری می‌کنیم.» بنا به تأکید وی مواردی که مسئول بحث شایعه باشد و با اخبار رسمی تطابق نداشته باشد شایعه و نشر اکاذیب به شمار می‌آید.

تلاش شبکه‌های شایعه‌سازی درباره ویروس کرونا در حالی است که طبق اعلام سازمان جهانی بهداشت ایران پس از چین بیشترین تعداد بهبودیافتگان ویروس کرونا را دارد و ناشی شبکه‌ای برای مقابله با این ویروس و شکست کرونا در کشور انجام می‌پذیرد که در کنار لزوم رعایت نکات بهداشتی و همراهی با سرداران سفیدپوش سلامت می‌تواند برای مقابله و مهار ویروس کرونا نوید بخش باشد.

نگاهی به حقوق و تکالیف شهروندان در رسانه‌های مجازی

فضای مجازی در دنیای کنونی بخش عظیمی از زندگی مردم را احاطه کرده است؛ به‌گونه‌ای که علاوه بر انزاری برای برقراری ارتباطات روزانه در زندگی مردم، در بعضی موارد حتی به محلی برای اشتغال تبدیل شده است.

طی چند سال اخیر شبکه‌های اجتماعی به‌ویژه تلگرام، به‌عنوان محبوب‌ترین شبکه پیام‌رسان ایرانیان، بیشترین کاربر را دارا بوده است؛ تازه‌ترین آمارها از فضای مجازی، استفاده حدود ۳۰ میلیون ایرانی از تلگرام را حکایت می‌کند. یک سال اخیر شاهد فیلتر شدن تلگرام و ایجاد محدودیت برای دسترسی به این شبکه در کشورمان بوده‌ایم. یکی از مهم‌ترین علل بحران فیلترینگ، آشنا نبودن کاربران و همچنین مدیران شبکه‌های اجتماعی است. در این زمینه غفلت دستگاه‌های قانون‌گذاری از مقرره‌گذاری درباره فضای مجازی و تبیین این مقررات برای شهروندان سهمی بسزا داشته است. شاید هویت مجهول، نامعلوم و بعضاً مجهول برخی کاربران و مدیران کانال‌های مجازی، دلیل عدم توجه دولت به رعایت حقوق شهروندی در فضای مجازی باشد. این در حالی است که اکثر کانال‌های مجازی هدفمند بوده و هریک از کاربران با هدف و انگیزه شخصی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و… عضو شبکه‌های مجازی می‌شوند. لذا، مفاهیمی که امروزه باید در نظام حقوقی ایران بدان توجه شود، حقوق و تکالیف شهروندان مجازی است که همان کاربران فضای مجازی در قالب اشخاص حقیقی و حقوقی می‌باشند.

در این یادداشت، سؤال اساسی این است که کاربران و مدیران این کانال‌ها در فضای مجازی، چه حقوق و تکالیفی در قبال دولت دارند؟ دولت جمهوری اسلامی ایران چه تکالیفی در قبال کانال‌های مجازی دارد؟ اولین حقوق کاربران شبکه‌های اجتماعی در قبال دولت آن است که نسبت به قوانین و مقررات موجود آگاه بوده و از لحاظ فرهنگی پیامدهای مثبت و منفی آن، به آن‌ها آموزش داده شود. لذا لازم است دولت سازوکارهایی شناسایی نماید.

طبق قوانین و مقررات موجود، از جمله قانون جرائم رایانه‌ای، عضویت در شبکه‌های اجتماعی جرم نیست، حتی اگر افراد از طریق کانال‌های مجازی، اطلاعاتشان مورد سوءاستفاده قرار گیرد، می‌توانند به دادسرای جرائم رایانه‌ای مراجعه کنند و شکایت آنان مورد پیگیری قرار می‌گیرد اما هیچ‌گاه با این افراد به‌عنوان منته‌برخورد نمی‌شود مگر آن که افراد بخواهند از این فضا سوءاستفاده کنند که در این صورت با توجه به ماده ۲۲قانون جرائم رایانه‌ای، عوامل تولید، تکثیر و توزیع آثار سمعی و بصری مستهجن، ضدامنیتی کشور و…حسب مورد به مجازات مفسد فی‌الارض، حبس، شلاق، جزای نقدی، ضبط تجهیزات مربوطه و محرومیت از حقوق اجتماعی محکوم می‌گردند؛بنابراین بایدمدیران کانال‌ها در فضای مجازی مواظب باشند تا از قرار دادن آثار منافی عفت و امنیت عمومی خودداری کنند و همچنین کاربران از تکثیر و بازنشر اینگونه محتوا خودداری نمایند، در غیر این صورت بر تک جرم می‌شوند؛بنابراین مدیران کانال‌ها و کاربران چه به‌عنوان اشخاص حقیقی و چه اشخاص حقوقی، مسئولیت کفتری و حقوقی به عهده دارند.

از سویی طبق قانون، برخی از نهادهای اداری و اثر گذار در جامعه، به لحاظ امنیتی از استفاده کردن چنین کانال‌هایی منع می‌باشند و در صورت استفاده، تخلف و یا آن‌ها برخورد می‌شود. در بسیاری از کشورها نیز چنین محدودیت‌هایی تأمید می‌شود؛ازجمله کشور امریکا که کارکنان دولت را ملزم به رعایت ضوابطی برای فعالیت‌های سایبری نموده است. حتی شرکت‌های خصوصی نیز این اختیار را دارند که در قراردادهای خود با کارکنانشان چنین ضوابطی را داشته باشند.

دولت جمهوری اسلامی ایران نیز باید به این مسئله توجه داشته باشد که در شرایط کنونی استفاده از شبکه‌های اجتماعی به یکی از ابزارهای ارتباطی در جامعه تبدیل شده است و راه ریزی نیست؛ لذا مسئولان باید مطابق مصلحت و نظم عمومی با رعایت حقوق شهروندان در تأمین خدمات اجتماعی، نرم‌افزارهای مورد نیاز جامعه را در اختیار کاربران قرار دهند و از سویی اقداماتی در جهت جلوگیری از آسیب‌های ناشی از فضای مجازی اتخاذ نموده که لازمه این اقدامات، فرهنگ‌سازی و در مرحله بعد درنظر گرفتن سازوکارهای حقوقی و قانونی کارآمد است.

بنابراین دولت می‌تواند با رعایت حقوق اجتماعی مصرح در قانون اساسی و سایر قوانین موضوعه، ضوابطی برای نهادهای اداری و مردم در این خصوص داشته‌باشد. این ضوابط می‌تواند به‌خصوص جهت رعایت مصالح امنیتی، اجتماعی، اقتصادی، خانوادگی و… باشد. از جمله شورای عالی فضای مجازی و وزارت ارتباطات، لازم است شبکه‌های اجتماعی داخلی امن و مناسبی برای چنین نهادهایی درنظرگیرد تا جایگزین شبکه‌های اجتماعی خارجی شوند، اما تاکنون بررسی و چاره‌اندیشی اثر‌گذاری از سوی مسئولان انجام نشده است.

✽ **دکتری حقوق عمومی دانشگاه امام صادق(ع)، پژوهشگر و حقوقدان**

داشته‌ها

عقود معین در قانون مدنی

بیع

عبارتست از تملیک عین به عوض معلوم (ماده ۳۳۸ ق.م.)

مضاربه

عقدی است که به موجب آن احد متعاملین سرمایه می دهد با قید اینکه طرف دیگر با آن تجارت کرده و در سود آن شریک باشند. صاحب سرمایه مالک و عامل، مضارب نامیده می شود. (ماده۵۴۶ق.م.)

وکالت

عقدی است که به موجب آن یکی از طرفین طرف دیگر را برای انجام امری نایب خود نامیاد. (ماده ۶۵۶ق.م.)

کفالت

عقدی است که به موجب آن احد طرفین در مقابل طرف دیگر احضار شخص ثانی را تعهد می کند. متعهد را تکفل و شخص ثالث را مکفول و طرف دیگر را مکفول له می گویند. (ماده ۷۳۴ق.م.)

معاوضه

عقدی است که به موجب آن یکی از طرفین مالی می دهد به عوض مال دیگر که از طرف دیگر اخذ می کند بدون ملاحظه اینکه یکی از عوضین مبیع و دیگری ثمن باشد. (ماده ۴۴۶ق.م.)

ودیعہ

عقدی است که به موجب آن یک نفر مال خود را به دیگری می سپارد برای آنکه آن را مجاناً نگه دارد. ودیعه گذار، مودع و ودیعه گر را مستودع یا امن می گویند. (ماده ۶۰۷ق.م.)

به اجرای این قانون در سطح شهر شدند.

وی در رابطه با ضمانت اجرایی این ممنوعیت هم از مراهنگی با اداره کار وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی خبر داده بود. به این معنا که با همکاری NGOها اگر کودکی به‌خصوص کودک زیر ۱۵ سالی در کارگاهی مشغول به کار بود بازرسان اداره کار به این کار‌گاه‌ها مراجعه کرده و پیگیری‌های لازم را انجام دهند، اما

^[1] به اجرای این قانون در سطح شهر شدند

^[2] وی در رابطه با ضمانت اجرایی این ممنوعیت هم از مراهنگی با اداره کار وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی خبر داده بود

^[3] به اجرای این قانون در سطح شهر شدند

^[4] به اجرای این قانون در سطح شهر شدند